

การปรับโครงสร้างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนปี พ.ศ. 2566

1. การปรับโครงสร้างล่าสุดปี 2566

1.1 ที่มาของการปรับโครงสร้าง

การประชุมสองสภาของจีน เมื่อเดือนมีนาคม 2566 มีวาระเรื่องการปรับโครงสร้างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีน เพื่อวางแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสร้างระบบนวัตกรรมของจีนให้ทันทุกสถานการณ์ ซึ่งโครงสร้างเดิมไม่สามารถดำเนินการได้ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่ทั้งหมดของนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางผลลัพธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมทั้งส่งเสริมการบูรณาการและประสานงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ อำนาจการจัดการที่เกี่ยวข้องกับด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโครงสร้างที่ถูกปรับใหม่นี้ จะเป็นไปในรูปแบบของการจัดการแบบรวมศูนย์อย่างเป็นเอกเทศโดยคณะกรรมการกลาง

1.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงฯ

หน้าที่และความรับผิดชอบภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามโครงสร้างที่ถูกปรับใหม่ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- (1) เสริมสร้างศักยภาพในหน้าที่ความรับผิดชอบ (หลัก)
- (2) รับผิดชอบการจัดการระดับมหภาค

โดยยังคงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งการวิจัยขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ เป็นหน่วยงานหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดดังแผนภูมิ ดังนี้

หน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีน

1.3 การปรับเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบและความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานของกระทรวงฯ

(1) โอนงานด้านการกำหนดแผนและนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไปยัง คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (National Development and Reform Commission) กระทรวง นิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมของจีน (Ministry of Ecology and Environment) และคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจีน (National Health Commission: NHC)

(2) โอนงานด้านการกำหนดแผนและนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ โอน “ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของจีน” ไปยัง คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจีน

(3) โอนงานด้านการกำหนดแผนและนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงและการพัฒนาอุตสาหกรรมการสร้างอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพัฒนาบริการเทคโนโลยี การตลาดทางเทคโนโลยี และองค์กร ตัวกลางทางเทคโนโลยี ไปยัง กระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

(4) โอนงานด้านการกำหนดแผนและนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรและชนบทด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และการพัฒนาชนบทด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ “ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีชนบทของจีน” ไปยัง กระทรวงเกษตรและกิจการชนบท

(5) โอนงานด้านการกำหนดแผนและนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไปยัง กระทรวงนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม

(6) โอนการบริหารกิจการผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ไปยัง กระทรวงทรัพยากรมนุษย์และประกันสังคม

โดยระหว่างการโอนงานและเปลี่ยนแปลงหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว ทางกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำงานร่วมกัน อาทิ กำหนดให้งานด้านนโยบายและการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านการป้องกันระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอยู่ในความรับผิดชอบของ กระทรวงนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมของจีน รวมถึงโอน “ศูนย์บริหารจัดการวาระศตวรรษที่ 21 ของจีน” และ “ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” ให้คณะกรรมการมูลนิธิวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแห่งชาติ (National Natural Science Foundation of China: NSFC) รับผิดชอบแทน เป็นต้น

สำหรับนโยบายสำคัญ ๆ ก่อนที่จะปรับโครงสร้างใหม่ เช่น “แผนดำเนินการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สนับสนุนคาร์บอนฟีกและความเป็นกลางทางคาร์บอน (พ.ศ.2565-2573)” “แผนดำเนินการเพื่อการปกป้องระบบ นิเวศและการพัฒนานวัตกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูงในกลุ่มแม่น้ำเหลืองหรือฮวงโห” และ “แผนพัฒนาระยะยาว “14-5” ด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขานิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม” ยังคงให้เป็นหน้าที่หลักของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2566)

โครงสร้างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีน		
หน่วยงานภายใน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานตัวแทนด้านการจัดการ
1. สำนักงานกลาง	1. ศูนย์ให้บริการองค์กรของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1. มูลนิธิวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแห่งชาติ
2. กรมการวางแผนเชิงกลยุทธ์		2. สำนักข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. กรมนโยบาย ระบบระเบียบ และนวัตกรรม	2. สำนักงานรางวัลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
4. กรมการจัดสรรและจัดการทรัพยากร	3. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ	
5. กรมการกำกับดูแลและจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์	4. สถาบันยุทธศาสตร์การพัฒนายศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศจีน	
6. กรมการดูแลโครงการสำคัญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5. ศูนย์การแลกเปลี่ยนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศจีน – ศูนย์แลกเปลี่ยนข้ามห้องแคบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี / ศูนย์ความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างจีนและญี่ปุ่น	
7. กรมการวิจัยขั้นพื้นฐาน		
8. กรมการเทคโนโลยีใหม่ระดับสูง		
9. กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชนบท	6. ศูนย์การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชนบท	
10. กรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสังคม	7. ศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมทอรัชไฮเทค – ศูนย์ส่งเสริมการจัดการตลาดเทคโนโลยีแห่งประเทศจีน / ศูนย์บริหารจัดการกองทุนนวัตกรรมเทคโนโลยีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
11. กรมการใช้ผลงานวิจัยเชิงพาณิชย์และนวัตกรรมภูมิภาค		
12. กรมบริการผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ	8. ศูนย์การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศจีน	
13. กรมการจัดการทรัพยากรอัจฉริยะจากต่างประเทศ	9. ศูนย์บริหารการจัดการวารสารการประชุมแห่งศตวรรษ 21	
	10. ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง	
14. กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (สำนักงานฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวัน)	กระทรวงวิทยาศาสตร์ – ศูนย์บริหารงานวิจัยพื้นฐาน	
	11. ศูนย์สารสนเทศ	
15. กรมการบุคลากร	12. ศูนย์การใช้ข้อมูลดาวเทียม	
16. คณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำกระทรวงฯ	13. ศูนย์ประเมินเทคโนโลยีกระทรวงวิทยาศาสตร์	
	14. ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านโครงสร้างพื้นฐานแห่งชาติ	
17. สำนักงานบุคลากรผู้เกษียณอายุ	15. ศูนย์บริการดูแลค่าใช้จ่ายของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
	16. ศูนย์ปฏิบัติการพลังงานนิวเคลียร์ฟิวชั่นระหว่างประเทศแห่งชาติ	
	17. ศูนย์พัฒนากองทุนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	
	18. ศูนย์บริการการแลกเปลี่ยนและพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
	19. ศูนย์ฝึกอบรมเซี่ยงไฮ้	
	20. สมาคมแลกเปลี่ยนบุคลากรนานาชาติแห่งชาติ	
	21. มูลินิธิแลกเปลี่ยนบุคลากรผู้มีความสามารถแห่งชาติ	
	22. ศูนย์วิจัยผู้มีความสามารถพิเศษต่างประเทศ	

หมายเหตุ : ตัวอักษรสีแดง หมายถึง หน่วยงานที่คาดว่าจะโอนไปยังองค์กรหรือกระทรวงอื่น ๆ หลังปรับโครงสร้าง

1.5 ความคาดหวังจากการปรับโครงสร้างใหม่

การปรับโครงสร้างครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการ “ลดภาระ” ที่มากเกินไปจนความจำเป็นของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถทำงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น มุ่งเน้นการบริหารงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยรวมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มบทบาทนวัตกรรมที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งระบบ ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญในทางปฏิบัติสำหรับเงินในการบรรลุเป้าหมายแห่งการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาตนเองทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เข้ากับยุคสมัย

1.6 คณะกรรมการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ

แผนการปฏิรูปหน่วยงานของคณะรัฐมนตรีจีน ซึ่งเสนอต่อสภานิติบัญญัติระดับชาติของจีนเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2566 นายเซียวเจีย มন্ত্রীแห่งรัฐและเลขาธิการคณะมนตรีแห่งรัฐ อธิบายแผนการปฏิรูปต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติระดับชาติว่า จีนทำการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนกลางขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปพรรคคอมมิวนิสต์จีน (CPC) และสถาบันของรัฐครั้งล่าสุด เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งของการนำและการชี้แนะทางด้านเทคโนโลยีของพรรคฯ โดยกระทรวงฯ ที่ถูกปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่จะทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุดใหม่ด้วย

2. การปรับโครงสร้างในอดีต

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีน มีการปรับโครงสร้างมาหลายครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

วัน/เดือน/ปี	รายละเอียด
พ.ศ. 2499	การประชุมใหญ่ครั้งที่ 28 ของสภาแห่งรัฐมีมติจัดตั้งคณะกรรมการเทคโนโลยีแห่งชาติขึ้น
23 พ.ย. 2501	การประชุมครั้งที่ 102 ของคณะกรรมการสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติจีนชุดแรก มีมติยกเลิกคณะกรรมการเทคโนโลยีแห่งชาติ และได้จัดตั้งคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้นแทน
22 มิ.ย. 2513	คณะกรรมการกลางมีมติยกเลิกคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ก.ย. 2520	คณะกรรมการกลางฟื้นฟูคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กลับมาใหม่อีกครั้ง
2521	ยกระดับคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นคณะกรรมการบริหารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
10 มี.ค. 2541	การประชุมครั้งหนึ่งของสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติจีนชุดที่ 9 อนุมัติ “มติการปฏิรูปองค์กรของคณะรัฐมนตรีจีน” เปลี่ยนชื่อคณะกรรมการบริหารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติเป็นกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

มี.ค. 2561	การประชุมครั้งที่ 1 ของสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติจีนชุดที่ 13 พิจารณานุมัติแผนปฏิรูปองค์กรของคณะรัฐมนตรีจีน มีการปรับโครงสร้างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีนใหม่ โดยการบูรณาการความรับผิดชอบเดิมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับความรับผิดชอบของกรมการบริหารรัฐของผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศแห่งชาติ (State Administration of Foreign Experts Affairs) เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่จัดการดูแลคณะกรรมการมูลนิธิวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแห่งชาติ และยังคงรับผิดชอบงานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องของกรมการบริหารรัฐของผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศแห่งชาติจีน
------------	---

ทั้งนี้ การปฏิรูปองค์กรของจีนเมื่อห้าปีก่อน (พ.ศ. 2561) มีการเสนอให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจีน “เปลี่ยนแปลงหน้าที่ความรับผิดชอบ” ที่รับผิดชอบอยู่ โดยหันมามุ่งเน้นการจัดการระดับมหภาคและการสานงานแบบรวมศูนย์ แทนการจัดการระดับจุลภาคและการพิจารณาอนุมัติเรื่องเล็ก ๆ ที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการกำกับดูแลช่วงกลางน้ำและปลายน้ำ ตลอดจนการสร้างความสำเร็จในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการดูแลและจัดการเรื่อง R&D เป็นการบริการทางด้านนวัตกรรมแทน

3. บทวิเคราะห์หรือความเห็น

เป็นที่คาดว่า การปรับโครงสร้างกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ครั้งนี้ จะนำมาซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยิ่งขึ้น รวมถึงการลดและหลีกเลี่ยง “การจัดการหลายหัว” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพิจารณาอนุมัติโครงการสามารถเป็นไปได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น ตอบโจทย์ปัญหาต่างๆ เร็วขึ้นและดีขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองความท้าทายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับโลกได้

อย่างไรก็ตาม ในสังคมจีนยังมีความเห็นต่อการปรับโครงสร้างครั้งนี้อีก 2 กลุ่ม คือ มองว่าโครงสร้างใหม่นี้ช่วยให้คณะกรรมการธิการของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำงานได้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น สามารถพุ่งเป้าไปที่ “ปัญหาที่ติดคอ”¹ ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็นยิ่งขึ้น ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งมองว่า การปรับโครงสร้างในครั้งนี้ มุ่งเน้นไปที่การผลักดันรูปลักษณะใหม่ของโครงสร้างประเทศให้มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น รวมทั้งการออกแบบนวัตกรรมใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง ซึ่งมุ่งเน้นการวางแผน การจัดการ และการวิจัยขั้นพื้นฐานเชิงมหภาค

ฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง

มิถุนายน 2566

¹ “ปัญหาติดคอ” ทางด้านเทคโนโลยีที่จีนกำลังเผชิญหน้าอย่างมีนัยยะสำคัญ 35 รายการ

หมายเหตุ

“ปัญหาติดคอ” ทางด้านเทคโนโลยีที่จีนกำลังเผชิญหน้าอย่างมีนัยยะสำคัญ 35 รายการ ได้แก่

- (1) เครื่องพิมพ์หิน (lithography machine)
- (2) ชิป
- (3) ระบบปฏิบัติการ
- (4) เครื่องเซ็นเซอร์แบบสัมผัส (touch sensor)
- (5) เครื่องระเหยสุญญากาศ (vacuum evaporation machine)
- (6) อุปกรณ์ความถี่แผ่รังสีจากโทรศัพท์มือถือ (mobile phone radiation frequency devices)
- (7) Aero-engine nacelle
- (8) เทคโนโลยี iCLIP
- (9) กังหันก๊าซสำหรับงานหนัก (heavy duty gas turbine)
- (10) เลเซอร์และเรดาร์
- (11) Airworthiness standards
- (12) ตัวต้านทาน (resistor) และตัวเก็บประจุ (capacitor) ระดับไฮเอนด์
- (13) ซอฟต์แวร์อุตสาหกรรมหลัก
- (14) วัสดุตีเป้าหมายอินเดียมดีบุกเคลือบออกไซด์ (indium tin oxide target-material)
- (15) อัลกอริทึมคีย์ (key algorithms)
- (16) Aeronautical Steel
- (17) มีดปิ่น
- (18) Bearing Steel ระดับไฮเอนด์
- (19) ปืนลูกสูบแรงดันสูง
- (20) Aircraft Design Software
- (21) Photoetching glue
- (22) ระบบคอมมอนเรลไฟฟ้าแรงสูง
- (23) กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนชนิดส่องผ่าน (transmission electron microscope: TEM)
- (24) Main bearing of Tunnel boring machine
- (25) ไมโครสเฟียร์

- (26) Underwater and Subsea Connectors
- (27) แหล่งจ่ายไฟฟ้าสำหรับการเชื่อมระดับไฮเอนด์ (high-end welding source)
- (28) เครื่องแยกแบตเตอรี่ลิเธียม
- (29) วัสดุหลักของเซลล์เชื้อเพลิง
- (30) ส่วนประกอบอุปกรณ์ถ่ายภาพทางการแพทย์
- (31) ระบบจัดการคลังข้อมูล
- (32) อีพ็อกซีเรซิน (epoxy resin)
- (33) เทคโนโลยีการขัดเงาที่มีความแม่นยำสูง (ultra-precision polishing technology)
- (34) สแตนเลสที่มีความแข็งแรงสูง
- (35) กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (scanning electron microscope: SEM)

ที่มาแหล่งข้อมูล (เก็บข้อมูล ณ วันที่ 28 เม.ย. - 13 พ.ค. 2566)

- วารสารวิทยุไมตรีไทย-จีน ฉบับมีนาคม 2566
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1760072280807406533&wfr=spider&for=pc>
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1759717888798716024&wfr=spider&for=pc>
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1759705535931299661&wfr=spider&for=pc>
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1759701176643160230&wfr=spider&for=pc>
- <https://www.12371.gov.cn/Item/622328.aspx>
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1759822628557208248&wfr=spider&for=pc>
- <https://www.topnews.co.th/news/619630>
- http://www.gov.cn/zhengce/2023-03/16/content_5747072.htm
- http://www.gov.cn/xinwen/2023-03/11/content_5745977.htm
- http://www.luhe.gov.cn/swlhxfj/gkmlpt/content/0/903/post_903346.html#3072
- <http://finance.china.com.cn/news/special/lianghui2023/20230311/5954054.shtml>
- https://www.antpedia.com/news/wx_article/835287.html
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1760354540036712107&wfr=spider&for=pc>